

Taakverdeling in tweelinggezinnen*. Een onderzoek naar het activiteitenpatroon van moeders en vaders in gezinnen met jonge tweelingen

DRS. L. DUIJVELAAR en DR. L.W.C. TAVECCHIO, respectievelijk ontwikkelingspsychologe en wetenschappelijk hoofdmedewerker van de vakgroep Wijsgerige en Empirische Pedagogiek, RU Leiden. Correspondentieadres: Postbus 9507, 2300 RA Leiden, ter attentie van de tweede auteur.

Samenvatting

In onderstaand artikel wordt verslag gedaan over de feitelijke en wenselijke taakverdeling tussen moeders en vaders in gezinnen met tweelingen tussen 1 en 4 jaar. Gevraagd werd naar de taakverdeling met betrekking tot concrete activiteiten op verzorgend, huishoudelijk en 'pedagogisch' gebied. Tevens wordt nader ingegaan op de discrepantie die door beide partners tussen ideaal en werkelijkheid wordt ervaren. Hoewel tweelingvaders een wat grotere verzorgende inbreng lijken te hebben dan vaders in eenlinggezinnen en een minder exclusief mannelijk dan wel vrouwelijk rolpatroon wenselijk wordt geacht, wijst een vergelijking met de taakverdeling tussen ouders in eenlinggezinnen tevens uit dat een volkomen symmetrische taakverdeling ook in het tweelinggezin niet echt wordt nagestreefd, laat staan gerealiseerd.

1 Inleiding

De kernvraag in het hier gerapporteerde onderzoek luidt: Hoe is de verdeling van gezinstaken tussen de echtgenoten in gezinnen die bestaan uit hetzij een tweeling of een tweeling en daarnaast nog meerdere kinderen? Is de feitelijke taakverdeling binnen tweelinggezinnen anders in vergelijking met eenlinggezinnen en komt de vermelde feitelijke verdeling tussen verzorgende, pedagogische en huishoudelijke taken en activiteiten overeen met de wenselijke taakverdeling tussen de echtgenoten in tweelinggezinnen?

Het onderzoek naar de taakverdeling tussen man

en vrouw in (tweeling)gezinnen sluit aan bij eerder verricht onderzoek naar taakverdeling bij ouders van jonge kinderen (Tavecchio en Van IJzendoorn, 1982) en maakte deel uit van een onderzoek naar cognitieve, gedrags- en temperamentsontwikkeling van jonge tweelingen (Duijvelaar, 1983; Jansen, 1984).

In het huidige onderzoek staat de rol van de vader in het opvoedingsgebeuren meer centraal, waarbij wordt nagegaan in hoeverre de rol van de vader in tweelinggezinnen verschilt van die in 'eenlinggezinnen', dat wil zeggen gezinnen waartoe weliswaar meerdere jonge kinderen behoren, die echter niet even oud zijn. Tavecchio en Van IJzendoorn constateerden dat, hoewel er een verandering van opvatting ten aanzien van de verdeling van de huishoudelijke en opvoedingstaken plaatsvindt, de vrouw toch nog steeds de meeste en de zwaarste huishoudelijke lasten draagt. De vraag die zich tijdens ons tweelingonderzoek opwierp was, of in gezinnen waar jonge tweelingen zijn (1-4 jaar), de rol van de vader anders is, dat wil zeggen dat hij eerder en vaker bij het opvoedingsgebeuren betrokken zal zijn, omdat er immers twee kinderen veelal tegelijkertijd een beroep op de moeder doen. Neemt de vader dan ook een aantal taken op zich en zo ja, welke, of zijn er weinig verschillen in het activiteitenpatroon van vaders en moeders in tweelinggezinnen in vergelijking met het patroon in eenlinggezinnen. Wat zien de ouders in tweelinggezinnen als wenselijke taakverdeling tussen vaders en moeders, waarbij wij ook nader ingaan op de vraag hoe groot de discrepantie is die door beide partners tussen ideaal en werkelijkheid wordt ervaren.

2 De onderzoeksgroep

Het basisbestand van het tweelingonderzoek,

* Met dank aan Ton Jansen voor zijn bijdrage aan het verzamelen en het beschikbaar stellen van de gegevens.

waarvan de huidige onderzoeksgroep deel uitmaakte, en dat plaatsvond in de periode oktober 1982 - augustus 1983, omvat 42 tweelingen en 1 drieling in de leeftijd van 0.5 tot 3.5 jaar. Deze 87 kinderen kwamen als groep uit een groot temperamentsonderzoek naar voren (Duijvelaar, 1983).

Na de bezoeken aan de tweelingen thuis werd een vragenlijst met vragen over de taakverdeling tussen de ouders ter invulling achtergelaten. De ouders konden de ingevulde lijsten kosteloos retourneren. In één gezin werd geen vragenlijst verstrekt: het betrof hier een alleenstaande moeder.

Van de 42 ouderparen bleken er 37 (88%) bereid aan het onderzoek hun medewerking te verlenen. De gezinnen waren afkomstig uit alle provincies, met uitzondering van Limburg. Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland waren het sterkst vertegenwoordigd (ieder 8 tweelingen), daarna Noord-Brabant en Groningen met respectievelijk 7 en 4 deelnemende tweelingen. Opmerkelijk is dat geen enkel gezin afkomstig was uit een van de drie grote steden in de randstad (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag).

De moeders waren gemiddeld ruim 27 jaar oud toen de tweeling werd geboren (minimum 19 en maximum 40 jaar). De gemiddelde leeftijd van de vaders was bijna 31 jaar (minimum 21 en maximum 42).

In tegenstelling tot de algehele Nederlandse beroepsbevolking waar het werkloosheidspercentage aanzienlijk hoger ligt, was in de onderzoeksgroep slechts 1 tweelingvader zonder werk. In vergelijking met landelijke gegevens bevat de steekproef relatief veel gezinnen uit de hogere beroepsgroepen, i.c. hogere milieugroepen (zie tabel 1). Van de moeders had een derde nevenbezigheden, zoals meewerken in het eigen bedrijf, een zelfstan-

dige baan of een studie. Het opleidingsniveau van de moeders was zeer gevarieerd: van uitsluitend lager onderwijs tot een voltooide academische opleiding. Hoewel er geen landelijke gegevens zijn om mee te vergelijken, lijkt ook de opleiding van de moeders aan de hoge kant: 25% heeft een voltooide beroeps- of academische opleiding (zie tabel 2).

Tabel 2: Hoogst voltooide opleiding van moeders in de onderzoeksgroep

Opleiding	abs.	%
I universiteit, MO-B, accountant e.d.	4	10
II kand.examen (univ.), HBO, HTS	6	15
III HAVO, VWO, MBO, MTS	10	26
IV MAVO, LBO, LTS, niet-voltooid HAVO	15	38
V alleen lager onderwijs	4	10
Totaal	39	100

Geen enkel ouderpaar uit de onderzoeksgroep was gescheiden (of leefde gescheiden), of was weduwe/weduwenaar. Eén moeder was bewust ongehuwd en leefde alleen met haar tweeling.

De gezondheid van de bij het onderzoek betrokken tweelingen leek goed, dat wil zeggen geen lichamelijke of geestelijke handicaps, geen zichtbaar of merkbaar geboorteletsel, en dergelijke.

Op grond van het voorgaande lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat het onderzoek werd verricht bij een relatief selecte groep, die niet als representatief voor tweelinggezinnen in Nederland mag worden beschouwd.

3 Methode

Het onderzoek naar de taakverdeling tussen de ouders werd uitgevoerd met behulp van een vragen-

Tabel 1: Beroepsgroep van vaders in de onderzoeksgroep, respectievelijk in Nederland

Beroepsgroep	onderz.groep		Van Tulder*	
	abs.	%	abs.	%
I vrije academische beroepen	8	19	-	3
II hoge empl.; directeuren v. kleine ondern.	5	12	-	8
III middenst.; ambtenaren midden positie	10	24	-	20
IV kleine middenst.; geschoolde arbeiders	11	26	-	34
V geoefende arbeiders; lagere beambten	4	10	-	27
VI ongeefende arbeiders	4	10	-	8
Totaal	42	100	-	100

* Bron: Van Tulder, 1962 (In: Van der Meulen e.a., 1977).

lijst, waarbij beide ouders onafhankelijk van elkaar aangaven hoe allerlei activiteiten met betrekking tot de tweeling verdeeld zijn.

Deze activiteiten werden omschreven in 21 items, waarvan een aantal te maken heeft met de *fysieke verzorging* van de tweeling: (1) eten geven, (4) in bad doen, (9) verschonen, (12) op de pot zetten, (14) wondje verzorgen, en (17) aankleden; een aantal betrof *pedagogische activiteiten*: (2) op schoot nemen, (6) 's nachts naar huilend kind gaan, (7) ingaan op gebabbel of geluidjes, (8) spelletjes doen, (10) troosten, (13) knuffelen, (18) voorlezen en (20) verbieden bij dingen die niet mogen; en een aantal *resterende items*, zoals (5) uitleggen hoe speelgoed werkt, (15) wandelen, (19) stoeien, en dergelijke.

De gehanteerde 5-puntsschaal omvatte de categorieën: 1 = uitsluitend door de vader, 2 = vaker door de vader dan door de moeder, 3 = de vader en de moeder even vaak, 4 = vaker door de moeder dan door de vader en 5 = uitsluitend door de moeder (de 5-puntsschaal is ontleend aan Clason (1977); zie ook Tavecchio en Van IJzendoorn, 1982). Gevraagd werd niet alleen naar de *feitelijke* taakverdeling tussen de ouders, maar tevens naar de *wenselijke* taakverdeling¹.

4 Resultaten

De taakverdeling in tweelinggezinnen is op twee manieren onderzocht: de *feitelijke* taakverdeling en de *wenselijke* taakverdeling. Ook wordt aandacht besteed aan de *discrepantie* tussen feitelijke en wenselijke verdeling van taken.

4.1 *Feitelijke taakverdeling*. In tabel 3 vindt men de gemiddelden en de standaardafwijkingen van de scores op ieder item, zowel voor vaders als voor moeders. Lagere gemiddelden betekenen dat de betreffende activiteit meer door de vader wordt verricht; hogere gemiddelden wijzen op een grotere participatie van de moeder.

Volgens zowel moeders als vaders geldt dat meer verzorgende activiteiten als 'eten geven', 'in bad doen', 'op potje zetten', 'wondje verzorgen', 'aankleden' of 'verschonen' meer door de moeder worden verricht. Alleen voor 'stoeien' is er volgens beide partners sprake van een grotere participatie door de vader. Voor een aantal activiteiten geldt dat er sprake is van een wat meer symmetrische taakverdeling, bijvoorbeeld 'verbieden', 'speeltuin-

Tabel 3: Gemiddelden (\bar{X}) en standaarddeviaties (Sd) van opvattingen van moeders en vaders omtrent de feitelijke taakverdeling in tweelinggezinnen

Activiteit	\bar{X}^1	\bar{X}^2	Sd _m Sd _v	
	moeders	vaders		
19 stoeien	2.56	2.55	.86	.86
20 verbieden	2.97	3.03	.65	.65
3 speeltuin-, parkbezoek	3.11	3.34	.56	.54
5 uitleg speelgoed	3.13	3.14	.70	.74
2 op schoot nemen	3.25	3.20	.64	.62
13 knuffelen	3.25	3.18	.55	.49
8 spelletjes doen	3.27	3.27	.79	.86
21 fietsen	3.30	3.21	.94	.85
11 uitleg verbod	3.34	3.24	.63	.62
15 wandelen	3.37	3.31	.92	.82
6 's nachts naar huilend kind gaan	3.38	3.10	1.29	1.32
14 naar bed brengen	3.41	3.34	1.04	.89
7 ingaan op gebabbel	3.42	3.20	.60	.52
1 eten geven	3.43	3.31	.87	.75
4 in bad doen	3.45	3.54	1.20	1.11
10 troosten	3.52	3.18	.80	.68
18 voorlezen	3.52	3.67	.90	.86
12 op potje zetten	3.67	3.49	.83	1.01
16 wondje verzorgen	3.69	3.72	1.04	.87
17 aankleden	3.76	3.55	1.03	.90
9 verschonen	3.84	3.65	.89	.83

1. Het aantal antwoorden loopt uiteen van 22 (item 12) tot 37 (items 4, 9, 17 en 19).

2. Het aantal antwoorden loopt uiteen van 26 (item 12) tot 36 (items 17 en 20).

parkbezoek', 'op schoot nemen', 'knuffelen', 'spelletjes doen', waarvan de gemiddelden niet ver af liggen van het midden van de gehanteerde 5-puntsschaal: 'moeder en vader even vaak'.

Om na te gaan of er *verschil van opvatting* bestaat tussen de echtgenoten over de feitelijke taakverdeling in het gezin werden de *verschilscores* tussen de echtgenoten per item getoetst (met behulp van een t-toets voor gecorrigeerde steekproeven)². Voor 'troosten', 's nachts naar huilend kind gaan' en 'aankleden' is er sprake van een gemiddeld 'positief' significant verschil (t-waarden respectievelijk: $t = 2.53$, $df = 34$, $p < .05$; $t = 2.34$, $df = 33$, $p < .05$; $t = 2.22$, $df = 35$, $p < .05$) en voor 'ingaan op gebabbel' en 'verschonen' is er sprake van een (niet-significante) tendens in dezelfde richting (respectievelijk $t = 1.87$, $df = 33$, $p < .10$ en $t = 1.87$, $df = 34$, $p < .10$; alle toetsen tweezijdig).

Dit 'positieve' verschil zou erop wijzen dat de moeders aan deze activiteiten een grotere bijdrage leveren. Omdat het gaat om *opvattingen* van de echtgenoten over elkaars participatie is de interpre-

tatie van geconstateerde verschillen niet ondubbelzinnig. Het kan betekenen dat moeders hun eigen aandeel overschatten (en dat van de vader onderwaarden), maar ook dat de vaders hun bijdrage overwaarden (en dientengevolge het aandeel van hun vrouw neigen te onderschatten). In beide gevallen ontstaat een 'positief' gemiddeld verschil. Alleen voor 'speeltuin-, parkbezoek' valt een (bijna significant) verschil in de andere richting waar te nemen: volgens de vaders doet de moeder dit vaker, terwijl in dit geval de moeders deze activiteit meer gelijk verdeeld achten ($t = -1.99$, $df = 30$, $p = .056$, tweezijdig). Geconstateerd kan worden dat de echtgenoten omtrent het merendeel der activiteiten onderling niet wezenlijk van mening verschillen over elkaars participatie.

4.1.1 *Vergelijking tussen één- en tweelinggezinnen wat betreft de feitelijke taakverdeling.* Wanneer de antwoorden van de ouders uit de door ons onderzochte tweelinggezinnen worden vergeleken met de antwoorden op een zevental overeenkomstige items, afkomstig van een groep ouders van éénlinggezinnen (vgl. Tavecchio & Van IJzendoorn, 1982), blijken zich voor het merendeel geen grote verschillen in feitelijke taakverdeling voor te doen (zie tabel 4). Onder gebruikmaking van een t-toets³ voor onafhankelijke steekproeven werd tussen beide categorieën vaders alleen met betrekking tot 'eten geven' een significant verschil geconstateerd ($t = -2.46$, $df = 186$, $p < .02$; tweezijdig), waaraan de tweelingvaders een grotere bijdrage leveren. In het geval van 'voorlezen' is er een tendens in tegengestelde richting: hieraan lijken vaders uit éénlinggezinnen een grotere bijdrage te leveren ($t = 1.94$, $df = 184$, $p < .10$; tweezijdig). Tussen beide groe-

Tabel 4: Gemiddelden (\bar{X}) van opvattingen van moeders en vaders omtrent feitelijke taakverdeling in een- en tweelinggezinnen

Activiteit	Tweelinggezin ¹		Eénlinggezin ²	
	\bar{X}_m	\bar{X}_v	\bar{X}_m	\bar{X}_v
stoeien	2.56	2.55	2.76	2.70
knuffelen	3.25	3.18	3.14	3.14
's nachts naar huilend kind gaan	3.38	3.10	3.36	3.19
eten geven	3.43	3.31	3.75	3.63
voorlezen	3.52	3.67	3.35	3.38
op potje zetten	3.67	3.49	3.39	3.33
verschonen	3.84	3.65	3.78	3.83

1. n loopt uiteen van 22-37 voor de moeders en van 26-35 voor de vaders

2. n loopt uiteen van 148-161 voor de moeders en van 154-160 voor de vaders

pen moeders trad een significant verschil naar voren bij 'eten geven' ($t = -2.16$, $df = 185$, $p < .05$), waaraan de tweelingmoeders minder tijd zeggen te besteden, en een tendens in dezelfde richting voor 'stoeien' ($t = -1.68$, $df = 188$, $p < .10$), terwijl voor 'op potje zetten' een tendens in tegengestelde richting is waar te nemen ($t = 1.82$, $df = 173$, $p < .10$; alle toetsen tweezijdig).

De gegevens in tabel 4 en de hierboven besproken verschillen leiden tot de conclusie dat er zeker geen sprake is van een fundamentele verschuiving in het rolpatroon van ouders van tweelingen in vergelijking met het rolpatroon zoals dat wordt aangetroffen bij echtparen uit éénlinggezinnen. Een vergelijking tussen de antwoorden van vaders en moeders wijst wel in de richting van een zekere consensus over een grotere betrokkenheid van de tweelingvader bij het eten geven aan zijn kinderen.

4.2 *Wenselijke taakverdeling.* Ten aanzien van de wenselijke taakverdeling kan worden opgemerkt dat er een duidelijke tendens waarneembaar is in de richting van een minder exclusief mannelijk dan wel vrouwelijk verzorgingspatroon van de tweeling. Het merendeel der gemiddelden fluctueert rond het midden van de 5-puntsschaal: 'moeder en vader even vaak'. Met andere woorden: ouders van tweelingen geven onafhankelijk van elkaar te kennen dat de vader en de moeder een ongeveer even grote rol in de taakverdeling qua verzorging en opvoeding van hun (tweeling)kinderen zouden moeten vervullen.

In tabel 5 is anderzijds te zien dat de rangorde tussen de diverse activiteiten vrijwel ongewijzigd is gebleven vergeleken met de bij de feitelijke taakverdeling gevonden resultaten (vgl. tabel 3). Dit wijst erop dat er toch accentverschillen blijven met betrekking tot de tussen man en vrouw gewenste taakverdeling. Activiteiten als 'op schoot nemen', 'verbieden', 'speeltuin-, parkbezoek', 'spelletjes doen', 'fietsen', 'wandelen' of 'eten geven' worden door beide partners als het minst sekserol-gebonden beschouwd. De accentverschillen treden het sterkst naar voren met betrekking tot activiteiten die men als 'traditioneel vrouwelijke' verzorgingsactiviteiten zou kunnen omschrijven: 'wondje verzorgen', 'op potje zetten', 'aankleden', 'in bad doen', 'verschonen', of 's nachts naar huilend kind gaan'. Ten aanzien van de eerste drie genoemde activiteiten zijn beide partners het er overigens over eens dat dit meer tot het domein van de vrouw moet

Tabel 5: Gemiddelden (\bar{X}) en standaarddeviaties (Sd) van opvattingen van moeders en vaders omtrent de wenselijke taakverdeling in tweelinggezinnen

Activiteit	\bar{X}^1	\bar{X}^2	Sd _m	Sd _v
	moeders vaders			
19 stoeien	2.80	2.85	.41	.50
2 op schoot nemen	2.89	2.94	.39	.33
5 uitleg speelgoed	2.94	3.06	.33	.23
3 speeltuin-, parkbezoek	2.94	2.97	.24	.31
8 spelletjes doen	2.95	2.97	.33	.38
11 uitleg verbod	3.00	3.03	.33	.29
13 knuffelen	3.00	3.09	.00	.28
20 verbieden	3.00	3.06	.25	.24
18 voorlezen	3.00	3.13	.37	.49
6 's nachts naar huilend kind gaan	3.00	3.23	.77	.87
15 wandelen	3.03	3.00	.50	.48
21 fietsen	3.04	2.90	.43	.48
14 naar bed brengen	3.06	3.09	.71	.60
1 eten geven	3.07	3.09	.60	.55
7 ingaan op gebabbel	3.08	3.00	.28	.00
10 troosten	3.11	3.00	.32	.41
4 in bad doen	3.14	3.56	.80	.87
9 verschonen	3.23	3.42	.64	.69
16 wondje verzorgen	3.25	3.31	.66	.71
12 op potje zetten	3.28	3.30	.67	.67
17 aankleden	3.29	3.29	.71	.57

1. Het aantal antwoorden loopt uiteen van 25 (item 12) tot 37 (items 1, 2 en 6)

2. Het aantal antwoorden loopt uiteen van 26 (item 12) tot 36 (item 2)

blijven behoren (dat ook vrouwen dit wenselijk vinden, is in overeenstemming met resultaten uit het onderzoek van Tavecchio en Van IJzendoorn, 1982, p. 30-32). Een duidelijk verschil van mening treedt alleen naar voren met betrekking tot 'in bad doen' ($t = -3.68$, $df = 32$, $p < .001$, tweezijdig, t-toets voor gecorrleerde steekproeven)². Hieruit blijkt dat de vaders het wenselijk achten deze activiteiten meer aan hun vrouw over te laten, terwijl de moeders voor een meer symmetrische taakverdeling lijken te kiezen.

4.2.1 *Vergelijking tussen één- en tweelinggezinnen wat betreft de wenselijke taakverdeling.* Wanneer items uit het onderzoek naar de wenselijke taakverdeling in éénlinggezinnen (Tavecchio & Van IJzendoorn, 1982) worden vergeleken met overeenkomstige items uit het onderhavige onderzoek, blijken zich op de eerste vier items, 'stoeien', 'knuffelen', 'straffen/verbieden' en 'voorlezen', geen noemenswaardige verschillen voor te doen, noch tussen de twee categorieën moeders, noch tussen de vaders. Het al dan niet aanwezig zijn van een tweeling in het gezin

lijkt niet van invloed te zijn op de gewenste taakverdeling met betrekking tot deze activiteiten.

Zowel de twee groepen vaders als de twee groepen moeders verschillen echter wel duidelijk van mening met betrekking tot de gewenste participatie aan 'eten geven' (respectievelijk $t = -2.22$, $df = 186$, $p < .05$ en $t = -2.44$, $df = 188$, $p < .02$, tweezijdig, t-toets voor onafhankelijke steekproeven)³. Vaders en moeders van tweelingen achten een grotere betrokkenheid van de vaders bij deze activiteit wenselijk.

Tabel 6: Gemiddelden (\bar{X}) van opvattingen van moeders en vaders omtrent wenselijke taakverdeling in één- en tweelinggezinnen

Activiteit	tweelinggezin ¹		Eenlinggezin ²	
	X _m	X _v	X _m	X _v
stoeien	2.80	2.85	2.88	2.87
knuffelen	3.00	3.09	3.02	3.01
straffen/verbieden	3.00	3.09	3.02	2.99
voorlezen	3.00	3.13	3.03	3.07
eten geven	3.07	3.09	3.35	3.33

1. n loopt uiteen van 29-37 voor de moeders en van 31-35 voor de vaders

2. n loopt uiteen van 151-162 voor de moeders en van 155-161 voor de vaders

4.3 *Het spanningsveld tussen werkelijkheid en ideaal.* Naast vergelijkingen tussen de echtgenoten onderling en tussen de ouderparen uit éénling- en tweelinggezinnen, die in de voorgaande paragrafen werden besproken, is het tenslotte ook relevant om de *discrepantie tussen werkelijkheid en ideaal*, met andere woorden het verschil tussen feitelijke en wenselijke taakverdeling, onder de loep te nemen. Een eerste indicatie hiervoor vormen natuurlijk de verschillen tussen de gemiddelden die in respectievelijk tabel 3 en tabel 5 werden gepresenteerd. In het nu volgende zal nader worden ingegaan op de *verschilscores* tussen feitelijke en wenselijke taakverdeling voor moeders en vaders afzonderlijk (via t-toetsen voor gecorrleerde steekproeven). Als we beginnen met de moeders, valt op dat voor 15 van de 21 activiteiten *significante verschillen* kunnen worden geconstateerd tussen feitelijke en wenselijke taakverdeling. In het geval van 'verbieden' en in mindere mate ook bij 'stoeien' en 'fietsen' is er sprake van relatief *geringe* verschillen: de taakverdeling met betrekking tot deze activiteiten lijkt voor de moeders nauwelijks te hoeven veranderen. *Alle* gemiddelden van de wenselijke taakverdelingsi-

tems schuiven op in de richting van het midden van de 5-puntsschaal, 'moeder en vader even vaak'. De meest markante verschuivingen⁴ treden op bij 'voorlezen', 'ingaan op gebabbel', 'uitleg verbod', 'eten geven', 'aankleden', 'verschonen', 'op potje zetten' en 'wondje verzorgen', zij het dat de gemiddelden op de vier laatstgenoemde activiteiten uitwijzen dat de moeders deze activiteiten, ondanks de gewenste grotere participatie van hun echtgenoot, toch enigszins in eigen hand willen houden (vgl. tabel 5 en § 4.2). Dit is niet het geval voor 'op schoot nemen', een activiteit die volgens de moeders feitelijk meer door henzelf wordt verricht, maar naar hun mening in het ideale geval tenminste even vaak door de vader zou moeten worden gedaan. Bij de vaders treedt er bij 14 van de 21 activiteiten een *significante verschuiving* op in de richting van een meer symmetrische taakverdeling. Ook hier schuiven alle gemiddelden op naar het midden van de schaal. De meest opmerkelijke verschuivingen⁴ treden in dit geval op bij 'voorlezen', 'speeltuin-, parkbezoek', 'op schoot nemen', 'wandelen', 'spelletjes doen' en ook bij 'wondje verzorgen' en 'verschonen', zij het dat in het geval van de twee laatstgenoemde activiteiten de vaders dit ondanks de door hen nagestreefde grotere participatie toch wat meer tot het domein van hun vrouw blijven rekenen. 'In bad doen', 'op potje zetten', of 's nachts naar huilend kind gaan' leiden niet tot significante verschuivingen: dit is volgens de vaders meer een taak voor de moeder en dit moet ook maar zo blijven (vgl. tabel 5).

Interessant is verder dat een activiteit als 'stoeien' zowel door moeders als door vaders in het ideale geval als een minder exclusief mannelijke activiteit dient te worden beschouwd. Dit is overigens de enige activiteit waarmee de vaders zich feitelijk meer bezighouden dan de moeders.

5 Samenvattingen conclusie

Uit de gegevens betreffende de *feitelijke* taakverdeling in gezinnen met tweelingen komt naar voren dat moeders meer aan specifiek *verzorgende* activiteiten als 'in bad doen', 'verschonen', 'op potje zetten', 'aankleden', 'naar bed brengen', en dergelijke participeren, zij het dat over de omvang van dit 'meer' lang niet altijd overeenstemming tussen de echtgenoten bestaat. In het merendeel van de tussen de echtgenoten geconstateerde meningsverschillen is er sprake van een 'positief' gemiddeld verschil

van de verschijscores tussen vrouw en man. Dit zou wijzen op een grotere participatie van de moeders, maar omdat het gaat om *opvattingen* van de echtgenoten over elkaars participatie is de interpretatie van geconstateerde verschillen niet ondubbelzinnig. Het kan bijvoorbeeld betekenen dat moeders hun eigen aandeel overschatten (en dat van de vader onderwaarden), maar ook dat de vaders hun bijdrage overwaarden (en dientengevolge het aandeel van hun vrouw neigen te onderschatten). In beide gevallen ontstaat een 'positief' gemiddeld verschil 'ten gunste' van de moeder. Wat meer symmetrisch verdeeld zijn 'pedagogisch' gerichte activiteiten als 'verbieden' of 'knuffelen' en 'spelgerichte' activiteiten als 'uitleg speelgoed' of 'spelletjes doen'. Alleen 'stoeien' is een activiteit waarbij de vaders sterker betrokken zijn.

Met betrekking tot de *wenselijke* taakverdeling is er bij de ondervraagde tweelingouders sprake van een duidelijk waarneembare tendens in de richting van een *minder exclusief vrouwelijk dan wel mannelijk rolpatroon*. Het merendeel der gemiddelden fluctueert rond het midden van de gehanteerde 5-puntsschaal: 'moeder en vader even vaak'. Spelgerichte en 'pedagogische' activiteiten als 'speeltuin-, parkbezoek', 'spelletjes doen', 'fietsen', 'wandelen', 'op schoot nemen', 'verbieden', 'knuffelen', 'naar bed brengen' of 'eten geven' worden door beide partners unaniem en onafhankelijk van elkaar als (in het ideale geval) het minst sekserol-gebonden beschouwd. Ook in dit geval vindt men de grootste verschillen op het gebied van de *verzorgende* activiteiten: 'in bad doen', 'verschonen', 'wondje verzorgen', 'aankleden', en dergelijke. De partners zijn het er over het algemeen overigens over eens dat het wenselijk is dat de moeder hieraan wat meer blijft bijdragen (vgl. Tavecchio & Van Ijzendoorn, 1982, p. 30-32), echter met name met betrekking tot activiteiten als 'in bad doen', 'verschonen' of 's nachts naar huilend kind gaan' geven de moeders te kennen een wat grotere participatie van hun echtgenoten wel op prijs te stellen. Wanneer het verschil tussen ideaal en werkelijkheid geanalyseerd wordt aan de hand van de verschijscores tussen wenselijke en feitelijke taakverdeling, dan lijken de moeders vooral behoefte te hebben aan wat minder eenzijdige lastenverdeling op het terrein van de specifiek verzorgende taken als 'aankleden', 'verschonen', en dergelijke. Een zelfde analyse van de verschijscores bij de vaders wijst erop dat zij hun vrouw op dit terrein wel tegemoet willen komen.

De grootste discrepantie tussen ideaal en werkelijkheid ligt bij hen echter meer op het terrein van 'pedagogische' en 'spelgerichte' activiteiten ('spelletjes doen', 'op schoot nemen', 'voorlezen', 'speel-, parkbezoek') waaraan zij graag wat meer zouden willen bijdragen. Hoewel de vaders in tweelinggezinnen bepaalde verzorgende taken ('op potje zetten', 'in bad doen', 'verschoneren') voornamelijk tot het domein van hun echtgenote rekenen, blijkt tevens dat juist de tweelingvaders meer betrokken zijn bij een activiteit als 'eten geven' (feitelijk en wenselijk). Een vergelijking tussen een- en tweelinggezinnen (weliswaar op basis van een beperkt aantal activiteiten) leidt zeker niet tot de conclusie dat er sprake is van een fundamentele verschuiving in het rolpatroon van tweelingouders. Dat sommige vaders heel graag (veel) meer zouden willen doen blijkt uit het geval van één vader die tot ontslagname moest besluiten omdat hij zich anders niet in voldoende mate aan zijn tweeling zou kunnen wijden. Voor de onderzochte groep als geheel geldt echter dat er enerzijds wellicht gesteld kan worden dat tweelingvaders een wat grotere verzorgende inbreng lijken te hebben dan vaders in eenlinggezinnen, maar dat het anderzijds vooralsnog lijkt te gaan om niet meer dan betrekkelijk geringe aanpassingen binnen het traditionele rolpatroon.

Ondanks de duidelijk waarneembare tendens in de richting van een minder exclusief vrouwelijk dan wel mannelijk rolpatroon, wordt ook in het tweelinggezin een volkomen symmetrische verdeling van taken (nog) niet echt nagestreefd, laat staan gerealiseerd.

Noten

1. De vragenlijst met betrekking tot de feitelijke en wenselijke taakverdeling is te vinden in Jansen (1984) of is te verkrijgen bij de tweede auteur.

2. Omdat deze analyses gericht zijn op mogelijke verschillen

tussen de echtgenoten, werden vanzelfsprekend alleen gezinnen gebruikt waar *beide partners* het betreffende item hadden beantwoord. Dit verklaart de wisselende df's bij de uitgevoerde toetsen.

3. De uiteenlopende df-waarden bij de vergelijkingen tussen eenling- en tweelinggezinnen vinden hun oorsprong in de wisselende aantallen vaders en/of moeders die een bepaald item hadden beantwoord (zie de opmerkingen onder tabel 4 en 6).

4. Hier wordt volstaan met het vermelden van de relevante toetsgegevens voor de in de tekst met name genoemde items. Gebruik werd gemaakt van de t-toets voor gecorrleerde steekproeven, waarbij vanzelfsprekend alleen die moeders (vaders) werden betrokken die het betreffende item zowel voor de feitelijke als de wenselijke taakverdeling hadden ingevuld. Dit verklaart ook in dit geval de wisselende df-waarden. *Gegevens met betrekking tot de moeders*: 'voorlezen' ($t = 3.7$, $df = 28$, $p < .001$); 'ingaan op gebabbel' ($t = 3.43$, $df = 34$, $p < .01$); 'uitleg verbod' ($t = 3.43$, $df = 34$, $p < .01$); 'eten geven' ($t = 3.42$, $df = 35$, $p < .01$); 'aankleden' ($t = 3.12$, $df = 33$, $p < .01$); 'verschoneren' ($t = 5.88$, $df = 34$, $p < .001$); 'op potje zetten' ($t = 3.46$, $df = 21$, $p < .01$); 'wondje verzorgen' ($t = 2.95$, $df = 31$, $p < .01$) en 'op schoot nemen' ($t = 3.99$, $df = 35$, $p < .001$). Alle toetsen tweezijdig. *Gegevens met betrekking tot de vaders*: 'voorlezen' ($t = 5.11$, $df = 30$, $p < .001$); 'speel-, parkbezoek' ($t = 3.86$, $df = 30$, $p < .001$); 'op schoot nemen' ($t = 3.02$, $df = 33$, $p < .01$); 'wandelen' ($t = 2.73$, $df = 33$, $p < .01$); 'spelletjes doen' ($t = 2.59$, $df = 33$, $p < .05$); 'wondje verzorgen' ($t = 3.23$, $df = 33$, $p < .01$) en 'verschoneren' ($t = 2.1$, $df = 33$, $p < .05$). Alle toetsen tweezijdig.

Literatuur

- Clason, C.E., *Beroepsarbeid door gehuwde vrouwen*. Academisch proefschrift Groningen 1977.
- Duijvelaar, L., *Ouderperceptie in temperamentsonderzoek*. Doctoraalscriptie Ontwikkelingspsychologie, RU Leiden 1983.
- Jansen, T., *Tweelingen: een paar apart?!* Vakgroep Ontwikkelingspsychologie, RU Leiden 1984.
- Meulen, B.F. van der, M. Smrkovsky, Ch.W. van Hateren en G.J. Koopman, *Landelijk ijkingsonderzoek BOS 2-30, deel I*. Bulletin van het Instituut voor Orthopedagogiek, RU Groningen 1977.
- Tavecchio, L.W.C., en M.H. van IJzendoorn, *Taakverdeling bij ouders van jonge kinderen: een onderzoek naar man-vrouw verschillen in het hedendaagse gezin*. *Bevolking en Gezin* 1 (1982), p. 19-48.